

GRADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

18 Decembre st. v.

30 Decembre st. n.

Este în fie-care duminică.

Redacțiunea în

Közép-utoza nr. 395.

Nr. 51.

ANUL XIX.

1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

C e v r e i ?

„Ce vrei să fac cu mine?”

Eu nu me pot schimba

Și cum e a mea față,

Așă-i inima mea!

Eu nu voi să plec fruntea!

Și nu m'oi umili,

Chiar împăratul lumii

Cu mine de-ar vorbi!

De vęd vre-o mișelie,

Încec s'o biciuiesc;

Iubirea mēa-i iubire,

Uresc, cea ce uresc!

Nu pot!... Pot tōte 'n lume,

Sē sciu că mi-i iubi!

Dar mare-ar fi schimbarea...

Eu cred că aș muri!

Matilda Poni.

De când nu-i drac.

— Poveste. —

I.

A fost, ce-a fost; de n'ar fi, nu s'ar povesti...

A fost odată un om, și-i diceau Ignat, căci așă-l botezase popa. Și eră temător de Dđeu omul nostru. Sciiți, me rog dvōstre, ca toți creștinii, cari sūnt adevărați creștini.

Ignat eră insurat după Vuța, așă-i diceau sătenii nevetei sale. Și nici de prunci nu l'a lipsit Dđeu, căci avea 7 la număr, 5 prunci și 2 fetișore.

Dar pe cât eră de bogat în copii, pe atăta eră de sărac în avere. Nu tocmai în capătul satului o casă cu o grădinuță și puțin pământ, etă-i tōtă bogăția. Avuse el odată și alt iosag: boi, și vacă și porc și tot numai ce au omēnii delă sate, dar a trecut baba cu colacii. Scăpătase sērmanul. Și cum nu, me rog dv. ? Un an mai rău ca altul și necazurile se tot înmulțesc.

Las' că și alți săteni au mai dat napoi, care avea odată 4 boi, acum mai avea 2, care avea odată cai frumoși, de nu ți-se luau ochii de pe ei, așă erau de dragi, acum avea numai niște marțoge. Dar Ignat avea

și mai multe neajunsuri. Ș-apoi dicala ceea: „dēcă răul te-apucă, nu te lasă 'ngrabă”.

Se mirau vecinii, cum i pōte merge lui Ignat așă de rău. Căci el nu eră dōră om risipitor, la birt nu-l vedeai cu anii. Și totuș el nu putea ieși la socotelă. Și nici Vuța nu avea pāreche 'n sat, așă eră de harnică. De dimineță și până de sēră nu mai lāsă lucrul din mână. Căsuța eră totdeuna tăgășită bine. Grădinuța lor nu eră plină de cucută și de mătrăgună, ci din pōme și legume mai ducea când și când la piaț și căpētă frumușei bani pe ele. „De-ar fi mai pe-atăta grădinuța mea”, — suspină Vuța, când se 'ntorcea din oraș.

Dar sciiți bine, câte lipse lasă după sine dările cele multe ce se aruncă acuș-acuș pe tēră. Nici nu se sēmēnă bine bucatele pe câmp și esecutorul de dare și pornesce de le vinde la dubă pentru porție. Apoi sē nu fie fōmete pe lume, când și bucata din gură stă gata sē o dea în gura altuia? Grele țile am ajuns!

Copiii erau ca olcuțele și asta-i punea de mulțori pe gânduri, căci nu sciea, de unde sē mai apuce. Patru din ei umblau la șcōla din sat.

De și-i mergea lui Ignat așă de rău, el nu se ge-luia cătră nime, ci se mângăia și lăudă pe Dđeu, căci i-a dat doue mâni bune de lucru, nevastă de dai Dōmne și copii silitori și de trébă.

* * *

Omul nostru se duse odată la tērg. Bagsēmă avea sē tērguiescă mai câte-ceva pentru casă și apucase la un pic de căștig.

Iși tērguise creștinul nostru, ce avea de tērguit și cât i putea punga. Eră acum sē plece cătră casă, dar din întēmplare se 'ntēlni cu dracu. Pe semne și dracu umblă pe vremea lui cum umblă omēnii, căci și el purtă suman și opinci, cum pōrtă romanul; încât Ignat nu l'a putut deschilini dintre omēni.

— Vai de mult nu te-am vędut, frate Ignate! Ce mai faci? Ce-ți face nevēsta, copiii? — și prinsēră vorbă la olaltă.

Ignat se tot miră, că de unde-l cunōsce acel străin?

— De-acolo și de-acolo. Nu-ți mai aduci aminte? — continuă mai departe bată-l crucea și ca scaiul nu se mai lāsă de bietul Ignat.

— E' bine, vęd că te faci a nu me mai cunōsce, dar sē nu mai lungim vorba. Dă-mi niște grițari și mai ceva ce nu seli tu, delă casa ta, și eu iți dau în schimb cēști 9 mascuri de un an!

— Pōte i-ai furat de unde-va, sēu mai sciu eu de

unde-i ai, și vrei să me tragi pe mine la necaz, — răspuse omul nostru de omenie.

— Să me ia dracu, decât nu i-am rădicat eu din prășila mea, dar ved, că ești om sărac și eu mai am bogăți acasă. Pentru aceea decât vrei — bine, decât nu — sănătate bună!

Ignat nu mai stete mult pe gânduri, i defe niște grițari, ce mai avea la el și, mulțămindu-i se îndepărtă, fără să-și tragă sēmă de vorbele străinului.

Dracu rămase rânjindu-se și jucând de bucurie pentru tērgul ce-a făcut cu Ignat, căci numai el scia mărimea câștigului din tērgul acela.

Ignat mergea pe drum cătră casă și eră cu frica 'n ȳse și se temea, că mascarii vor fi furați de undeva și că-l vor prinde pe el și-l vor luă de hot, fără ca să pȳrte vr'o vină. Așă se teme tot omul de trebă, care nici odată n'a făcut cuiva rēu, și care n'a stat — de când se scie — naintea judecătii.

Apropiându-se d'un sat, se 'ntēlni c'un moș, alb ca ȳia și gârbovit de anii ce purtă in spate.

— Bună vremea, moșule! De unde până unde? Mai birue-te drăguțele de piciorē?

— Bună sē-ți fie inima, nepȳte! Mergeam de-acolo pȳn'acolo. Dar frumoși mascari mai ai, de unde i-ai cumpȳrat?

Ignat fără sfielă și ca om ce se scie curat i spuse totă povestea cu străinul, ȳr moșul clătină numai din cap — și se miră de așă tērg, cum nu s'a mai pomenit.

— Ascultă, bine nepȳte! Nu te-ai nădăit de rēu, când i-ai cumpȳrat. Eu, trecēnd ieri prin un sat, am auzit pe un om plāngēndu-se, că niște lotrii i-au furat nȳue mascari de un an. Mascarii, ce ți i-a dat străinul acela, negreșit vor fi cei furați. Pentru aceea, ca să nu dai de pacoste, du-te, îndată ce vei ajunge 'n sat, la comandă, spune tot cum s'a 'ntēmplat și decât s'a află pȳgubașul, vei primi ce-ai dat pe ei, ȳră decât nu, atunci judetu ți-i dă fie!

— Iti mulțămesc moșule pentru că m'ai invētat, ca să n'ajung la necaz. Decât nu te 'ntēlniam pe dta, cine scie ce eră de capul meu. Cum mi-ai spus, așă voiu face — noroc bun!

— Sănătate bună! — și amēndoi o luară mai de parte.

Se insērase binișor, când Ignat ajunse 'n satul seu. Fără să mai mērgă p'acasă, trase drept la comandă și spuse totă 'ntēmplarea din fir in pȳr.

A doua zi se află pȳgubașul și Ignat iși cȳpȳtă al-dȳmașul ce i se cvenia și eră bucuros pentru cinstea ce ș-o câștigase prin omenia și bunătatea sa.

II.

Eră 'n postul Crăciunului. Afară eră frig de crepau lemnele. Cei ce aveau casă caldă și cotarce pline de bucate nu se prē temeau de asprimea iernii. Dar in casa lui Ignat eră vai ș-amar.

Cioplind in o ȳi la un lemn pentru fântână, sȳcurea ș-a greșit calea și se 'ntēlni cu mȳna bietului Ignat. Rana, ce-i cȳșunase mari dureri, il trase la pat și zăcea acum in a șesea sēptȳmână. Inchipuiți-ve, me rog dv., in așă necaz, o casă, care altcum abia trȳesce de pe o ȳi pe alta. Sȳrmana Vuță! Nu mai putea de necăjită. Incȳruntise nainte de vreme. Când se gândia, că acuș nu vor mai avē nici ce da pruncilor de mȳncare, se trȳgea la o parte și plāngea-plāngea amar. Dar nȳdejea in Dȳeu o mȳngȳia și atunci cu noue puteri se punea pe lucru și făcea tot ce-i biruia mȳnile și mintea.

Trei ȳile nainte de Crăciun cȳdȳ și Vuță la pat, căci avea să nască. Nu mai aveau pe nime, care sē-i grigȳscă, căci Liță — cel mai mare dintre prunci, abia

eră de 9 ani. Ce mirȳzenii mai putea să facă un prunc lud la minte, ca așta. O babă din vecini se mai abȳtea pe la casa lui Ignat, dar iși avea și ea trebile sale p'acasă. Nu putea fi tot cu ei.

In casă eră tȳcere mare, de ș-ar fi putut auzi ș musca. Liță genunchia naintea unei icȳne și se ruga lui Dȳeu. Ignat iși ascundea pe cȳt putea durerea. dar Vuță scȳpă șirȳie de lacrimi.

— Dȳmne miluesce-ne! — și isbucni și Liță, vȳdēnd pe mȳ-sa, in plȳns; dupȳ el Mȳriȳrȳ, dupȳ Mȳriȳrȳ Pȳtruț, dupȳ Pȳtruț Sandru, dupȳ Sandru Iușuioe, apoi Flȳre și Nuțu, cari nu pricepeau plȳnsul lui Liță.

*

In clipita asta cineva bate. Ușă se deschide și un moș intră in casă. Eră moșul care se 'ntēlnise cu Ignat, când acesta mergea din tērg acasă cu mascarii. Acuma insē nu eră singur, ci insotit de altul, ce se vedea mai tinȳr de ani.

Ignat cunoscu îndată pe moșul, care l'a sfȳtuit așă de bine și l'a scȳpat de pricină pe el, care nu eră cu musca pe cȳciulă. I povesti, cum s'a 'ntēmplat mai de parte cu mascarii și-i mulțȳmi ȳnc'odată.

— Me bucur, — ȳise moșul pȳtruns de blȳndȳta lui Ignat, — că m'ai ascultat. Fȳ numai tot așă și Dȳeu te va ajuta. Bate și ți-se va deschide, ascultă și vei pricepe!

— Dȳeu așă sē-mi ajute și sē me ocrotȳscă. precum voiu lucra! — ȳise Ignat și-i povesti pȳtȳnia cu mȳna.

— Dȳeu se va ingrigi, ca să te scoli cȳt mai din grabă. Dar să nu te superi pe mine, căci am venit așă tȳrȳiu pe la casa ta cu străinul acesta. Scie bine, că afarȳ e ger mare și nu putem merge mai departe in nȳpȳta asta. Pentru aceea, te rog, să ne dai conȳc in casa ta pȳnȳ diminȳtȳ.

— Bucuros, dragii mei, — ȳise Ignat, — numai să nu ve pice cu greu, căci veți fi cam inghesuiți in casa nȳstrȳ. Vuță are să nască, dȳrȳ in nȳpȳta asta, și nu ve veți putȳ hodini așă de bine.

— Hodina ca hodina, dar afarȳ e și mai rēu, — ȳise moșul cel mai tinȳrel.

— Sē me ierȳți, ȳmeni de cinstē, că tocmai acum, când mai vin și pe la casa mea străini nu s'au gȳtat bucatele și nu ve pot slugȳri cu nimic, pȳcatele mele. De 9 sēptȳmȳni me ține legat de pat afurisenia asta de mȳnȳ. Cȳștigul mi-a sȳcat cu totul și pruncii plȳng de fȳme.

— Cunȳscem necȳzurile tale și ne pare rēu. cȳtrebuie să te gȳsim in dȳgȳ așă grea, — raspȳnd moșul.

Celalalt moș cioplia la niște aștiute și aștiȳ focu, căci se recise binișor in casă. Intr'un tȳrȳiu, când pruncii nu mai puteau dormi de fȳme, scȳse din țest o pȳgace, carea-l puse pe bietul Ignat in uimire. Nu sciea sȳrmanul de unde s'a făcut; căci ei n'aveau lȳc de fȳrinȳ 'n casă.

— Na și ție, na și ție, căci Dȳeu a trimis'o, — și impȳrȳti la toți, ȳrȳ copiii nu mai puteau de bucurie. Și cum nu? Cȳci așă pitȳ albȳ, mai bunȳ și ca muruonul, nu mai vȳduserȳ ei.

Mȳncarȳ cȳt mȳncarȳ și apoi admirȳ in pace.

*

Vuță se apropiȳ de cȳsul nȳscerii și ca nici odatȳ așă ușor, nȳscȳ un Fȳt-frumos, mai mȳndru și mai viȳgan și ca cel din poveste.

Din afarȳ se auzȳrȳ niște tropoite ca de cal. In urmȳ se auzȳ și glas:

— Dormi Ignate?

Nici Ignat, nici Vuță nu puteau raspunde, căci li se legase limba.

— Dormiam, dar nu dorm, — dîse moșul.

— Nu-ți mai aduci aminte de cînd cu mascuții?

— se auzi din afară.

— Ba-mi aduc bine aminte. Dar ce șezi afară? Vină 'n casă să te vedem la lumină! — fu răspunsul moșului.

— N'am voie d'astă-dată. Dar dă-mi copilul, ce-a născut Vuța!

Ignat tremură ca vargu, căci își aduse aminte de vorbele străinului din lîerg.

— Vină tu și-l ia, că nu-s eu sluga ta! — dîse moșul mînios.

— Ei, că nu ești tu, Ignate!

— Ba-s eu, dar nu mă cunosci.

— Ba te-oiu cunósce eu îndată, dar răspunde-mi la întrebările ce ți-oiu pune eu! — se auzi din afară.

— S'auđim! — dîse moșul.

Din afară: Ce-i unu?

Din casă: Tu ești nebun.

Din afară: Ce-s doi?

Din casă: Ei, bine vede omul cu doi ochi.

Din afară: Ce-s trii?

Din casă: Caru nu pôte merge cu trii rôte.

Din afară: Ce-s patru?

Din casă: Bine merge caru cu patru rôte.

Din afară: Ce-s cinci?

Din casă: Bine prinde omul cu cinci degete la brînci.

Din afară: Ce-s șesă?

Din casă: Unde-s șesă fete 'n casă, ședătorea-i de pină.

Din afară: Ce-s șapte?

Din casă: Unde-s șapte colindători, colindă bine.

Glasul din afară se auzia din ce în ce mai nădușit, de abia se mai pricepea din casă, ér glasul moșului érá din ce în ce mai tare, de l'ar fi auzit și din a treia casă.

— Dar ce vorbești așa de môle? — dîse moșul.

— Așa-mi place mie, — se auzi din afară.

— Te-oiu vedé eu acuș, — dîse moșul.

Din afară: Ce-s opt?

Din casă: Opt boi scot caru din năroi.

Din afară: Ce-s noue?

Din casă: Ce-i 9 mascuți a tei.

Din afară: Ce-s dece?

Din casă: Juda sê crape în dece!

Nici nu dîse bine moșul vorbele din urmă și din afară — pare — că ar fi pușcat Turcii, așa se auzi de tare, cum s'a cutropit în pămînt străinul dela feréstă. Și me rog dv. acela a fost dracu și a venit dup' un suțel de creștin.

Și ce gîndiți, cine-a fost în casă? Dđeu cu Sf. Petru. Sciți din poveste, că de demult Dđeu călătoria cu Sf. Petru pe pămînt, ca sê vedă credința ómenilor.

Dđeu și cu Sf. Petru se făcură neveduți și Ignat și Vuța se tređiră cu limbile deslegate, fără sê pótă pricepe minunea ce s'a întemplat. Se rugară și multămiră la Dđeu pentru că i-a scăpat de pricină și de ispită și că le-a dat sănătate. Și din acea clipită nu mai duceau lipsă, căci prin lucru își căștigau de tóte pentru casă.

De-atunci puterea dracului a perit, ér Ignat, dec' ar sci, s'ar puté fali, că în casa lui a fost Dđeu mai pe urmă.

Alesandru Tuducescu.

A f o r i s m e.

— Din zilele tinerețelor mele. —

Omul este animal raționabil.

Va sê dîcă: Acest animal are dela natură facultatea d'a legă și combină între sineși multele diferite impresiuni ce-i face lumea esternă, prin sensurile sale.

Prin operațiunea legării și combinării impresiunilor se cuprinde activitatea și manifestățiunea minții omenesci, care pe calea acestei operațiuni ajunge capabilă de judecată și idei.

Judecata este conclusiunea sêu rezultatul concret al operațiunii legătore și combinătore a impresiunilor sensuali. Ideile sînt productul abstras. D'aceea capacitatea judecătii se pôte desvoltă și perfecționă prin eserciție, pe cînd ideile sînt numai atributul natural al minților superiori, minților mai agere.

În locul ideilor, mințile cele inferioare născocesc un surogat, care este *speculațiunea*; product artificial, pentru d'a amăgi și a se sinamăgi.

Prin speculațiune desvoltarea omului și a popórelor apucă pe căi retăcite. D'aci este că, fiind mințile simple mult mai numeroșe decăt cele agere, și ideile false sêu speculațiunile sînt mult mai numeroșe și au încălecat așa dîcînd genul omenesc întreg. Dar lumina minților celor agere, ori cât de puține, tot luminează și — retăcirea în mulțime tot se simte; și tendința d'a eși la lumină este naturală.

*

Omul este animal sociabil.

Va sê dîcă: i place, și el caută sê trăiescă în societate cu semenii sei, și fuge de singurătate.

Din momentul născerii sale, ba am puté dîce al zămislirii sale, omul este în luptă cu natura, carea dându-i un fôrte mic fond de fôrte fôrte mult desvoltabili, l'a espus unei mulțimi de fôrți atacătore și împedecătore în calea desvoltării.

În lupta ființei omenesci cu elementele sêu influințele contrari desvoltării sale în această acțiune și reacțiune, nentrerupt atac și resistința, ce cuprinde propriamente viața omului, carea firesce mai bine în societate se pôte susține, de ore-ce mai cu înlesnire în societate crește, se multiplică, culmină, cucerind tot mereu din fôrțele naturii; ceea ce pare a fi chiamarea tuturor ființelor.

Scos din societate, omul devine pręda fôrțelor naturii, făr' de a-și atinge chiamarea.

De cînd istoria a început a notă cursul desvoltării genului omenesc, se observă evident, că impulsul, tendința, progresul natural al omului merge spre desvoltarea fôrțelor sale, care se efeptuesce tot numai în luptă cu natura, prin esplorarea secretelor și subjugarea fôrțelor ei, pentru scopurile proprie ale omului sêu ale omenimei.

Ah! adecă, ómenii ideilor, explorează și subjugă fôrțele naturii pentru scopurile *omenimei*; pe cînd ómenii scurți la minte, ómenii momentului, fură sêu zăresc esplorările făcute de alții, pentru d'a le explotă în mai vęrtos al lor personal favor. Sînt pururia egoisti.

Astfel se croiesce sórtea ómenilor, prin mulțimea speculanților.

*

Scopurile omului p'acést pămînt, sêu adecă pornirile, luptele, progresele lui cătră acele scopuri, de și consist tot din lupte, ele tot sînt plăcute pe cât timp ele sînt în conformitate cu impulsunile sêu dispozițiunile lui naturali. Și tormentele și martiriul și-au dulcęta lor.

Ací zace secretul și farmecul sacrificării ómenilor mari pentru scopurile omenimei, pentru desvoltarea și

conservarea atât a individului, cât și a speciei, resp. a rasei. D'aci vom pricepe și vom afla-o naturală iubire cătră sine, cătră cei mai aprôpe ai sei, cătră *națiune și naționalitate* și — „*patriă*“. Dar tot aci vom găsi deslegată și enigma pusilanimității, servilismului sclăviei miliónelor, de mii de ani!

*

Am ajuns ca să putem întreba cu temei: ce va să dică frumoasa expresiune de — „*patriă*“?

Prin *patriă* raționalminte nu putem înțelege de cât: dulcele brațe părințesci, in cari ne-am pomenit in dulcele simțu al vieții; basa și scutul, pe cari ne rădăm cu încredere și siguranță de când in conștiință de noi luptăm pentru existență, adică pentru conservarea și dezvoltarea și prosperarea noastră, conforme genului nostru natural.

Consună pe deplin cu această definițiune despre patriă, ceea ce un erudit german a scris despre *patriotism*, că este: *instinctul de conservare*. „Der Instinct der Erhaltung ist der Patriotismus“.

Țic deci ciarlatanilor și fanfaronilor politici, cari atât de mult pôrtă în gură și mistifică și profanază această frasă, că — n'au nici simțul, nici priceperea, nici considerațiunea cuvenită pentru adevărata patriă și adevărata patriotism.

Nu este patriă o țără, seu un ținut, seu o societate, unde instinctul conservării de sine in firea sa impulsul natural pentru dezvoltarea, perfecționarea și afirmarea sa in modul seu, cum ne-am născut și pomenit, nu este *liber*, ba este chiar impeditat in activitatea sa; mai puțin este patriotism, spriginirea tendinței d'a amăgi cu vorbe gôle, a ține in orbiă, a exploata și stôrce mulțimea — pentru scopurile, plăcerile și pasiunile celor puțin.

*

Flôrea sociabilității este *societatea cultă*. Societatea cultă este cel mai nobil product al civilizațiunii, in carea se concentrează spiritele cele drept cugetătoare, drept înaintătoare la lumină, la cunoștința adevărului. Ori unde o țără ar fi in adevărată dezvoltare culturală, ea ar fi tot d'odată *suprema societate cultă*. Unde însă cei ce dirij țera, nu pot suferi lumina adevărului și a dreptății, această își caută refugiul in societăți culte. Și când cei de sus nici aci n'o mai pot suferi in public, ea se refugie in cele private, cât mai înguste, unde mâna puterii barbare nu mai ajunge. Pentru că mintea cugetătoare nu pôte exista fără adevăr și dreptate.

*

Ce este ceea ce inviă și face atragătoare o societate cultă?

Este un discurs, o conversațiune plăcută.

Ce este ceea ce face o conversațiune placută, între omenii de cultură?

Este *spiritul*; seu — cum i dică Kant: *principiul de viață*.

Ce este spiritul?

Este facultatea d'a produce și reprezintă idei estetice.

Ce este ideea estetică?

Este o schinteia a minții agere, carea atingând un frumos adevăr, dă mult de cugetat, adică mult dulce nutriment minții omenesci. Căci este cugetarea — *nutrimentul minții*.

Astfel ni se face priceput, că „*omul de spirit*“ — atât de plăcut și atât de căutat și stimat este in societatea omenilor cugetători. Pré firesce; căci el scie să dea minții acelora mult dulce nutriment.

Dar tot d'aci vom pricepe, că — pentru ca acel nutriment să fie apretuit și căutat și — bine deosebit de frazele amăgitoare, de profumul îmbătătoriu de sim-

turi al ciarlatanilor, se recere un ôre-care fond de minte sănătoasă, minte nestrucată in societate. De multe ori însă, precum ni arătă studiul istoriei, generațiunile lung timp nu scfu prețuî spiritul; și pe acel timp ele nici nu produc din sinul lor spirit. Sânt sterpe de spirit. Acesta este epoca amorțelii și a decăderii popórelor. Dar ea este — din fericire, la popórele cu viață, numai o pauză, o aparintă stagnațiune momentană; firesce, momentană in comparațiune cu eternul seu infinitul, seu măcar cu viitorul.

Momentele seu perioadele de astfel de stagnațiune in viața popórelor, de și ele une-ori cuprind decăni de ani, ba și secolii, pe care timp popórele nu trăiesc de cât numai o viață fizică, amărită, seu *vegetativă*, nu pot opri și nici nu opresc progresul absolut, cu atât mai puțin a stirpi impulsul și dorul de progres in omenii, este numai că-l îngreuează și impedează; pentru care tormentări popórele de temperament mai vivace, de multe ori cumplit și-au resbunat asupra impeditărilor!

Pré nimerit asemănă eruditul Gervinus progresul omenimei cu călătoriul prin locuri muntoase, unde calea merge acuși in sus, acuși in jos, acuși mai iute, acuși foarte încet, dar totuși înaintând.

Popórele, ca și omenii cu viață, nu-și perd curajul nici odată, și sciu să delature, une-ori să incungiere, câte odată chiar să sfarme pedicile ce li ridică in cale omenii slabi de minte și — fără animă.

V. Babeș.

S o n e t.

(Drei S. D.)

Horas non numera nisi serenas.

écă 'n traiul scurt al vieții, numai ore fericite

Am câtă spre mângăere că in lume am trăit,
Nu le-am perde ôre 'n cărdul orelor triste, cumplite,
Ce ne-adapă cu venine?! Ce-am avé de socotit?!

De-am câtă in visul vieții numai țile strălucite,
Ce-ar puté să ne mângăe in pept dorul răsădit,
Să-l innațte, să-l desmerde ôre-'n țilele 'negrite
De urgie, nu s'ar perde?! Ce-am avé de socotit?!

Eu, de când, iubit de sórtă, te vėqui surițetőre
Aruncând spre mine numai rațele strălucitőre
Ce, de amintirea-ți dulce, me țin tainic lăntuit,

Simt că ôrele-mi curg vesel ca piriul sub verdeta,
Țilele-mi surid senine, ér zefirul cu dulceta
Vecinic pare că-mi șo ptesce: numeă, căci esti iubit!

Dan Dry.

Timpurile ghiățose și diluviul.

(Incheiare.)

Să comparăm acum și anul platonice cu anul solar și, împărțindu-l in cele doue perioade sus amintite de câte 10,500 ani, putem numi timpul, până când trece ecuinocțiul de primăveră dela *A* peste *C* la *B*, *veră platonice*, ér celalalt dela *B* peste *D* la *A* *iernă platonice*. S'a ivit primăvera platonice, după ce a trecut ecuinocțiul de primăveră peste punctul *A* spre *C*, dar atmosfera cea plină de aburi încă nu era deplin purificată. Ôla cu apă fierbe mai curând in aer rărit, seu pe vârful delului, de cât la pôlele lui. Scim că presiunea aerului atmosferic este mai mare in timp de ernă ca

A m i c e l e .

véra; așa dară când a trecut ecuinocțiul peste *A* în cōce spre *C*, emisfera nordică a căpētat și un plus de căldură față de cea sudică, prin ce însă i-a scădut presiunea atmosferică și de aici apoi apa a evaporat din ce în ce mai tare. Atmosfera plină de aburi a primit în sine de cătră polul nordic un curent rece de aburi, ce se formau pe acolo din munții cei de gheață, ce acum începeau a se topi. De aici s'a schimbat cu totul și micul echilibriu ce domnia în atmosfera saturată cu aburi; și de aici apoi se se fie pornit ploile torențiali cari se fie durat 40 zile și 40 nopți și se fie inundat Mesopotamia din spre nord, India din mai multe părți, căci podeul Decan este mijlocul ei, China din spre nord-vest și pōte America din mijlocul spre ost și vest.* Numai după ce s'a purificat odată atmosfera de mulțimea aburilor, numai atunci s'a început adevărata primăveră platonice pentru emisfera nordică! Aburii ce s'au format după acest potop, fiind că emisfera nordică într-o vreme ajunsese cu desevēșire să aibă mai multă căldură de cât cea sudică, aburii aceia parte mare s'au scurs cătră emisfera sudică, prin ce s'a schimbat firesce și centrul de greutate al pământului, mutându-se din ce în ce mai spre miēdăși.

Dacă nu admitem explicarea acēsta a diluviului care pōte conșuna cu cele împărțite de Moise și de Bhagawata, atunci trebuie să ne alipim de cele spuse în amintita cuvēntare a împēratului Yao, unde se dice numai, că apele s'au contras și nu mai ajung până la ceriu. Atunci sub diluviu s'au potop vom putē înțelege perioada cea de 10,500 ani, sub durată căreia partea cea mai mare din emisfera nordică a fost acoperită cu gheață și apă, adecă vom putē înțelege timpul, în carele a ajuns ecuinocțiul de primăveră dela *B* peste *D* până la *A*.

Dar atunci pe Adam și descendenții sei trebuie să ni-i cugetăm, că au trăit mai înainte de ultimul timp ghiățos. De aici însă nu înțelegem, cum se se fie susținut genul omenesc în acele 10,500 ani ghiățosi? Să nu confundăm dară timpurile ghiățose cu diluviul!

Din cele până aici desfășurate invederēză, că emisfera nordică va intră cam peste 5000 ani într'un nou period ghiățos și va petrece acolo 10,500 ani, după cari de nou se va începe vieța și alt diluviu, căci legile firei sânt eterne, deci la timpul seu trebuie să producă efecte homologe.

Intru explicarea faptică a celor de mai sus ne ajută și ne întăresc fōrte descoperirile geologice. Scim că pământul pe care locuim nu este masă solidă, până în cele mai ascunse adâncimi ale sale, ci în internul seu — din cauza căldurii enorme — tōte materiile se află în stadiu fluid invăpăiat și numai o codia cam de 10 miluri de grōză este solidă. Dar și codia acēsta constă din mai multe pături s'au straturi, care s'au format succesive. Chiar de desubt sânt munții primitivi, în cari nu se află urme de vieță organică; peste acestia se află formațiunile cărbunilor de piētră, în cari există petrefacte de plante și animale primitive, ce astăzi nu mai există; după aceea urmēză formațiunea cretei, care conține resturi de plante și animale mai dezvoltate, de care încă nu mai există astăzi; pe cretă se află așa numita formațiune terțiară, care conține petrefacte de animale terestre, ce se nutriau cu plante, dar de cari nu mai sânt astăzi; apoi vine formațiunea *cuaternaria* s'au *diluvială*, în care se află oșe petrificate de animale, ale căror soiuri mai există și azi, precum și oșe de om; în fine chiar de asupra se află pământul aluvial, de care se face și astăzi prin esundarea apelor.

* Buffon dice, că vērurile tuturor continentelor sânt îndreptate spre sud, ceea ce moderēză, că din spre nord au venit ploile, prin urmare și valurile următoare.

Abstrăgēnd însă dela acēsta compozițiune a codiei pământului, săpăturile geologilor ni-au descoperit încă și alte lucruri interesante, care tocmai sânt destoinice pentru ca să resolvim totalminte problema de care se tratēză. Ori unde s'a săpat în codia pământului, pretindēnd s'au aflat straturile amintite aședate peste oaltă în aceeași ordine. Abstrăgēnd munții primitivi, cari s'au format, când întreg pământul eră fluid, adecă atunci când s'a prins întâia oră pelița pe fața sa; la tōte cele alalte straturi aflăm urme de organisme carbonificate, respective petrificate. Și decă întrebăm, de unde sânt acele urme de organisme, cum s'au produs ele, începēnd din jos în sus cătră fața pământului, prin tōte săturile codiei sale, dōr le-a ascuns cineva într-o adâncime în sinul pământului, s'eu cum se ne mai întrebăm? Minte sănătoșă i arētă la tot ȋnsul, că și cărbunii de piētră, și resturile de plante și animale de prin pământ nu au putut ajunge acolo, de cât decă admitem, că inșele s'au dezvoltat la vremea sa pe suprafața de atunci a pământului. Fie-care timp ghiățos a fost succedat, decă nu și premers de câte un diluviu. Apele acele și sloii de gheață, cuprindēnd în sinul lor vegetațiune și animale, de o parte ce e drept li-a curmat vieța, dar din alta parte, astupându-le hermetice dela influința aerului, le-a scutit de putreziune, le-a carbonificat și petrificat, pentru că odinioară ca martori muți se spună omenimei interesate, că pământul nostru a fost espus mai de multe ori la esundări s'eu la așa numite diluvii, și că fața sa a avut în timpuri diferite forme diferite. Și cine are ochi și nu voesc să recunoscă aceste adevăruri, vină și respundă la următoriele date positive, care sânt eflusul neobositelor încordări ale celor mai bine-meritați bărbați de sciință.

Munții primitivi n'au nici o urmă de organism și se innalță pe multe locuri până pe suprafața de astăzi a pământului! Ce formă va fi avut pământul, când vor fi lipsit ceste alalte straturi din codia sa? Ce innalțimi vor fi avut munții cei mai innalți? Munții de astăzi sânt numai niște pitici în comparațiune cu cei din timpurile primitive. S'eu spună cei ce nu voesc să credă, în ce chip s'au aședat pe pōtele munților primitivi acele straturi gigantice de cărbuni de piētră, și încă pretindēnd uniform? Cum au ajuns porfirul să fie amestecat cu granitul, decă nu dicem că undele vehemente ale cutărui diluviu sânt cauza? Cum se pōte să dispară de pe pământ pescii și scoicele, cari ca petrefacte se află înmormentate în abisul pământului, decă nu vom admite, că apele au crescut și au innecat ceea ce au aflat pe fața pământului? Unde sânt, și cum au dispărut de pe pământ așa numitul *elephas primigenius*, rinocerii și hienele cele cumplite, ale căror oșe le aflăm și prin adâncimile regiunilor nōstre polari, decă nu admitem că le-au innecat și pe aceste fiorosele valuri ale cutărui diluviu?

Mare, fōrte, ar fi cartea, care ar conține tōte datele ce pledēză pentru *diluviiu repetit* și, de aici consequent vorbind, *repeșind*!

Nu ve plângeți, materialști incarnați, decă nu sântei în stare să petrudeți în secretele firei, că din vecie s'au făcut dispoziții, ca arborii să nu creșcă până în ceriuri! Dar nici voi slab-credincioșilor nu făceți imputări părintelui ceresc, decă ve cērtă cu potop potopitoriu, că de nu ar veni acesta, atunci scădēnd fōrțele producătoare ale pământului ar trebui să succumbeți sub greutatea neajunsurilor vōstre materialști! Mulțumiți părintelui atotpotinte pentru innalta sa preingrigire și aveți credință într'ȋnsul, că nimic nu dispune ce nu ar corespunde cu nemărginita sa înțelepciune!

A diluviu de mai multe ori și se va repeți încă fōrte de multe ori! Va fi încă diluviu, până când vor scăde puterile productifere ale pământului, până

când adecă va scăde intensitatea rașilor solari, cari sémână productivitate în brazdele pământului! Nu te înspăimântă, omenime, decă peste 5000 de ani nu vei mai afla adăpost pe partea cea mai mare din emisfera nordică, de ôre-ce atunci năile vor fi mult mai perfecte de cât cele de pe timpurile lui Noe, alui Xisutheus, Săjavrata etc., și acele de sigur îți vor da refugiu prin podeul Africei sudice, prin Cordilierii Americiei sudice și pôte chiar prin Australia! În miniatură de câte ori întimpinăm exemple analôge! De câte-ori, aflându-ne chiar între împregiurări favorabile, dorim alta sôrte, fie oricum, numai să fie strămutare! Microcosmosul este icônă macrocosmosului; decă în mic este convenabil a întimpină variațiunile dorind; cu cât se pôte admite această mai mult despre macrocosmos!?

Invertiți lucrul cât voiți și recunoscând adevărul, veți esclama cu psalmistul:

Cine e Dumneșeu mare ca Dumneșeu nostru!

Tu ești Dumneșeu, carele faci minuni!

T. Ceontea.

Femeia în istorie.

(Incheiere.)

Cornelia.

Nume cunoscut românilor. Dar cine nu cunoșce și istoria Corneliiei? Iubirea nemărginită față de fiii sei? Răspunsul ei, când lăudându-se amica sa cu juvaerele, o invită să-și arate și ea ce are? „Da, îți arăt și eu ale mele, étă!” — duse ea arătând spre fiii sei. Amica sa rușinată tăcu.

Cornelia a fost fiica lui Corneliu Scipio cel mare, eroul dela Zama, învingătorul lui Hanibal. Soșul ei, Tiberiu Semproniu Grachu, un om distins, a fost guvernator în Spania. Cornelia a fost un model de virtute femeieșcă, cultura ei frumoșă a câștigat-o prin literatura și filosofia grecieșcă. După môrtea soșului ei, refușă mâna lui Ptolemăus, regele egipten, pentru de a puté rămâne credincioșă memoriei repausatului; ocupându-se numai de crescerea copiilor, doi feciori: Tiberiu, Caiu și o fétă Sempronă, care se mărită după Emilian Scipio, al doilea African.

Cornelia a condus educarea copiilor cu cea mai mare grige. Se dize, că meritul pentru că Tiberiu (în 133 n. Chr.) a făcut propuneri în favorul poporului, e al Corneliiei, căci ea l'a îndemnat, dîcându-i că pentru onôrea familiei trebuie să facă ceva important. „Eu, dize ea, am titluri de onôre; căci sunt fiica lui Scipio cel mare și sócra lui African al doile. Aș dori însă ca să fii numită mama Grachilor. Întreprinde ceva, fiul meu, ce să înnalțe acest nume mai sus, decât cele dintei!”

Astfel de cuvinte așîțătore stêrniră în Tiberiu Grachu boldul de a jucă rolul unui demagog. Dar el a plătit cu viața reformele făcute în favorul poporului în contra aristocrației.

Caiu Grachu deveni și mai vestit decât frate seu, însă și el cădù jertfa aristocrației și muri ca martirul intereselor poporului.

Cornelia a mai trăit puțin, tristă, în singuritate, după môrtea ambilor sei fiii.

Dar mama Grachilor nu va fi nici odată uitată.

Porcia.

Între femeile republicei romane, la cari găsim atât de des acel mod nobil de cugetare, care se pare perdut din femeile mai târșie, locul înteiu compete dôră Porciei, soșia lui Brut, o femeie nobilă, republicană curagiôșă, distinsă prin iubirea libertății.

Porcia a fost fétă lui Cato cel mare, căruia sém-

nă atât de mult în privința caracterului nobil și în tôte virtușile republicane.

Ea a fost măritată înteiu după Mariu Calpurniu Bibulu, un om nu pré însemnat; ér după môrtea áștuia s'a măritat după Marcu Iuniu Brutu, vérușul seu, pe care îl iubiă încă din copilărie, însă din mai multe cauze nu s'au putut uni numai mai târșiu.

O dovédă a caracterului ei nobil ne-a susținut istoria din incidentul conjurațiunii în contra vieții lui Iuliu Cesar. Porcia trăia în cea mai bună armonie cu soșul ei și între ei domnia confidență nemărginită. Dar dela un timp ea observă Porcia că pe inima soșului ei apasă un secret mare, ce nu cuteză a-i comunica. Se hotări dară a-l ispiti, căci s'a creșut demná d'a i ajuta să pörte greomentul acelui secret. Mai nainte însă vrú să se convingă, decă nu-i va lipsi curagiul a păștră secretul chiar sub chinurile torturei? Luă un cușit și își făcu o rană periculoșă, însă nu mortală, care o chinu cu cele mai mari dureri mult timp. Când Brut observă, că ea suferă, cu cuvinte pline de iubire o întrebă; ea i răspunde: „Eu sunt fiica lui Cato, și m'am măritat după tine nu numai pentru ca să împărtășesc plăcerile și bucuriile, ci și neplăcerile și suferințele. Dar cum se pot eu ferici, decă tu așa puțină încredere ai în mine, încât ascunđi secretul teu!? Deci, spre a te convinge, că poți să-mi comunică fără frică secretul teu, am voit să-ți probez, că sunt o femeie care pôte suferi. Privește! Étă că eu poșed tária unui bărbat!”

Arătându-ș rana, Brut i descoperi emoșionat tot secretul mare dela a căruia descoperire a atêrnat viața multor romani nobili. Dar nici n'a avut causă să se căieșcă pentru concrederea secretului, căci Porcia a sciut tăcê, și conjurațiunea nedescoperindu-se, Iuliu Cesar cădù mort, acoperit de 23 de râni, la piciorule statuei lui Pompeiu, în Senat în 44 n. Chr.

Despre môrtea Porciei se conservă diferite tradițiuni. După unii, ea ar fi murit de supêrare pentru sórtea lui Brut. Érá alții povestesc, că a înghîțit cărbuni arđinđi și a ars.

Brut cu conjurații sei a trebuit să fugă din Roma, după omorirea lui Cesar, pentru că poporul se resculă în contra ucigătorilor favoritului seu. Brut s'a străpuns cu sabia, după bătaia dela Philippi, unde fu învinsă republica pentru totdeuna, perind cei mai nobili apêratori a ei. (42 n. Chr.)

Octavia.

Istoria ei nu e lungă. Ea n'a avut un rol mai important în evenimentele patriei sale; însă ea totuș e însemnată de istoricii de atunci între femeile mai distinse, căci ș-a câștigat stima tuturor prin virtușile sale atunci, când deja ne mai esistând republica, romanii au degenerat prin domnirea despotică a triumvirilor și mai târșiu a împărașilor.

Octavia a fost sora lui August, împărașul prim al Romei.

Pe când August érá încă triumvir, el a măritat pe Octavia după Antoniu, murind Fulvia soșia primă a acestuia. Politica lui August Octavian a poștit ca el să fie în legatură strinsă cu Antoniu.

Cu tôte că această cășătorie a fost legată din interes politic, Octavia s'a simșit fericită, căci a iubit mult pe Antoniu.

Dar fericirea ei n'a fost trainică. Antoniu a trebuit să se depărteze ca guvernator în Orient, și a lăsat pe Octavia în Roma, pentru cuvêntul ca n'o pôte duce cu copiii mici peste mare. Ajungênd el în Asia, s'a înamorat de Cleopatra, o frumoșe renumită, regina Egiptului, și mai în Syria mai în Egipt, petrecându-se, a uitat de tot pe Octavia.

Nu peste mult Antoniu a și declarat Octaviei, că se depărtează de ea și se căsătorește cu Cleopatra.

Dar Octavia nobilă a păstrat până la moarte iubire pentru el și nu s'a mai măritat, cu totă supărarea ce i-a cauzat, ci a trăit retrasă de lume, întrebuințându-și tot momentul creșterii copiilor.

Un fiu d'al ei, Marcel, un om nobil și blând la caracter ca mamă sa, a avut de soție pe Iulia fiica lui August, dar fiind că el a fost favoritul lui August și avea să devină următorul lui, din invidie a fost inventat de sócră sa și așa s'a realizat scopul acesteia, căci fiul ei Tiberiu a ajuns împărat după August.

Antoniu și Cleopatra, după ce August a cucerit Egiptul (in 30 n. Chr.) s'au sinucis.

Petronela Cornea Mișici.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindicate. —

(Urmare.)

98) *Rinji*. Verbul „rinji” înseamnă: ringo-ringere, ringor-ringi lat.; grincer fr.; die zähne fletschen germ.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, tom. I éléments latins pag. 232 derivă cuvântul „rinji” dela lătinescul „ringor-ringi”: das maul krümmen, die nase rümpfen germ., combinând și pe spaniolescul „renir”: zanken, schelten germ.; adaugând în urmă și pe neoslov. „rezati”: grincer fr., die zähne fletschen germ. Dar cu această etimologie latină nu s'a indestulat dl Cihac, se vede, că i-a părut rău, de ôrece in Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 313 revocă etimologia latină a cuvântului, și ~~întrind~~ o etimologie slavă, derivă cuvântul dela paleoslov. „regnati-regna” (cet. (rengnonti-rengnon): hiscere lat., gähnen, klaffen germ.; dela neoslov. „rezati” și „regati”: tenir la bouche ouverte fr.; den mund offen halten germ.; „rezati”: ricaner fr., grinsen, hohlnächeln germ.; „regetati”: braire fr., schreien wie ein esel germ.; dela croat. sêrb. „rezati”, litau. rezenu-rezenti”: grincer les dents fr., die zähne fletschen germ.

Dl Miklosich: Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 p. 813, sub „regnati” (cet. rengnonti): hiscere lat., nu derivă și cuvântul românesc din această rădăcină, de unde se vede că dl Cihac purcede mai de parte de cât dl Miklosich intru slavizarea cuvintelor românesce. Etimologia dlui Cihac din elemente slave, este falsă, pentru că materialul și conceptul cuvântului stă contra etimologiei acesteia slovenesci.

Dl Cihac, in loc de a rămâne pe lângă etimologia latină a cuvântului, care este mult mai corespunzătoare fonologiei și morfologiei limbistice, și în loc de a căuta se desvôle mai de parte principiile acestei etimologii prin studiul limbilor romane și a dialectelor lor, dlui a aflat de bine in tendința sa de slavizare, a revocă etimologia latină, și a o înlocui cu o etimologie slavă nejustificaveră in formă și concept. Tot filologul adevărat trebuie se precunoască, cumcă cuvântul „rinji” se derivă de după legile fonologice și morfologice mai corect dela lătinescul „ringor-ringi” și dela italianescul „ringhiare” („ghia” sună in dialectele „gia”), căci înțelesul logic e același, decât dela neoslov. croat. sêrb. „rezati”. De aceste etimologii se află foarte multe in dicționarul dlui Cihac, și chiar din această cauză am luat și noi sub analiză etimologia de față: spre a demonstra intențiunea dlui Cihac.

Noi am aflat in elementele limbilor romane și alte etimologii justificătoare de etimologia latină a cuvântului.

lui. Estmod in Beronie: Dictionnaire du patois du baslimousin pag. 243 aflăm „rinçâ” (cet. rinsá): montrer les dents en les faisant grincer comme un homme en colere fr., adică: a-ș arêta dinții făcându-i se rinjescă ca un om care e mânios. In Diefenbach: Glossarium latino germanicum, mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1857 pag. 484 stă „rangere” și „rancere” pentru: irascor lat., zürnen germ. De aci se demonstră mai pe sus de totă indoiéla, cumcă dl Cihac tractéază foarte ușor etimologiele de elemente romane, și cumcă tendința sa este slavizarea dicționarului românesc, căci la din contra nu ne putem splică procedura nejustificaveră a dlui.

99) *Clacă*. Cuvântul „clacă” înseamnă: a) după graiul bănățenesc: adunare de mulțime de ômeni spre a lucră gratuit lucrul câmpului etc. pentru ajutorarea cui-va d. e. a preotului, a învățătorului, a vre-unui om neputințios séu sărac etc., făcând pe a locurea și petrecere cu joc și musică cu această ocaziune; de acest înțeles al cuvântului mărturisesc și Dicționarul de Buda din 1825 și tot despre această atestéază și limba magiară după Balaghi Mör: Magyar nyelv teljes szótára, Pest 1873 pag. 657 sub „kalák” (kaláka) pe care cuvântul au imprimat Magiarii dela Români intercalând după firea limbei lor un „a” între „k” și „l” precum la numeroase alte cuvinte de elemente străine lor; congregatio hominum ut gratis opera agresta etc. alicujus hominis ad subventionem ejus exercentur lat.; assemblée d'hommes pour faire labourer gratuitement le champ etc. d'un seul homme en forme de secours fr.; versammlung von menschen, um die feldarbeit etc. eines einzelnen menschen unentgeltlich zu seiner unterstützung zu bewerkstelligen germ.; b) adunare de ômeni sfătuind confus fără ordine și disciplină; și despre acest înțeles al cuvântului mărturisesc limba magiară, care a imprimat cuvântul dela Români; congregatio hominum, qui consilium confusum habent sine ordine et disciplina lat.; assemblée d'hommes, qui tiens conseil sans ordre et discipline fr.; versammlung von menschen, welche eine confuse berathung ohne ordnung und disciplin halten germ.; c) in România se numesce „clacă” (boere-e) ce se numesce la noi „roboța” la domnia de pământ, pentru că și aci e caracteristică mulțimea de ômeni adunată de odată la lucru; angaria, opera serva lat.; corvée fr.; fröhne germ.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane éléments slaves etc. pag. 416 spune, cumcă „clacă” ar fi format din „tlaka”, pentru aceea și imbină dlui la una și aceeași rădăcină pe „clacă” cu „toloacă”: jachere fr., brache germ., cu „tolacesc” și „tolanesc”: s'allonger, s'étendre fr., sich verlängern, ausdehnen germ.; cu „toloacănesc”: taquiner, grogner fr., nörgeln, grunzen germ.; dar această imbinare din partea dlui Cihac a lui „clacă” cu „toloacă” este falsă, de ôrece nici conceptul nici forma cuvântului nu conced o astfel de combinațiune. Se vede apriat cumcă dl Cihac pentru aceea combină pe „claca” cu „toloacă”, și dice că „clacă” ar stă pentru „tlaka” ca să pôta esoperă o etimologie slavă. Drept aceste și derivă dl Cihac pe „clacă” din elemente slave, dela paleoslov. „tlaka”: corvée fr., frohndienst germ., pe care-l deduce dlui dela paleoslov. „tlaciti”: contundere lat.; zerstampfen germ.; dar deducerea lui „tlaka” paleoslov., dela verbul „tlaciti” este necorectă, pentru că înțelesul logic al cuvântului stă in contra. Dl Cihac combinéază mai de parte și pe bulg. „tlükü”: travail mutuel d'aide fr., wechselweise arbeit zur aushilfe germ.; pe rusesc. „tolkati” și „tolknuti”: pousser fr., stossen germ., „toluciti”: fouler l'herbe fr., das gras niedertreten germ., „toloka”: herbe foulée fr., niedergedrücktes gras germ.; pe polac. „tloczye”: presser fr., drücken germ., „tlok”: pression, jachere fr., druck

trache germ.; „tloka“ și „tluka“ : travail volountair fr.; „freiwillige arbeit“ germ.; pe boem. „tlaciti“ : presser fr.; „drücken“ germ.; „tlak“ : pression, foule fr.; „druck, gedränge“ germ.; pe neoslov. „tlaciti“ : presser, fouler fr.; „drucken, drängen“ germ.; „tlaka“ : corvée fr.; „frohdienst“ germ.; pe croat. sèrb. „tlaciti“ : fouler, oppres- ser, fair corvée fr.; „niederdrücken, drucken, frohne leis- ten“ germ.; „tlaka“ : corvée fr.; „frohdienst“ germ.; pe itivan. „talka“ : aide, assistance mutuelle, festin apres le travail terminée fr.; „hülfe, wechselseitiges beistehen, gastmal nach beendeter arbeit“ germ.; pe magiar. „kaka- laka“ : travail en commun, aide mutuel, volontaire fr.; „gemeinschaftliche arbeit, hilfe wechselweise, freiwillige“ germ.

Acésta etimologie a dlui Cihac insè nu pòte fi corectă, pentru că „tlaka“ : corvée fr., frohdienst germ., al limbei slave, nu se pòte derivă dela verbul „tlaciti“ : presser fr., drücken germ., de òre-ce dela acest verb se află deja format substantivul „tlak“ : pression fr., druck germ., apoi înțelesul logic in concepțiune principi- pală, dar chiar și metaforă, stă contra acestei deriva- ționi. Drept aceste cuvântul „tlaka“ : corvée fr., froh- dienst germ., nu are rădăcină și filiațiune in limbele slave, și nu pòte fi de origină slovenescă. Acésta im- pregiurare a cunoscutu-o și Miklosich : Lexicon palaeo- slovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 p. 991 unde nu cutéză să deriveze „claca“ românescă dela „tlaka“ slovenescă, dar nici nu spune, cumcă paleoslo- venicul „tlaka“ : corvée fr., frohdienst germ., s'ar urdi dela verbul „tlaciti“ : contundere lat., zerstampfen germ., a bună sémă pentru că a vèdut că înțelesul logic nu concede o astfel de derivațiune. Dar mai târziu dl Mik- losich : Beiträge zur Lautlehre der rumunischen Dialekte, Viena 1882 consonantismus I pag. 78 și a strămutat părerea sa, și și el òice că „clacă“ s'ar derivă din „tla- ka“ slovenescă, aceea ce insè nu se pòte justifică față cu excepțiunile nòstre spuse mai sus.

Dicționarul de Buda din 1825 derivéză cuvântul „clacă“ dela lătinescul „collocare“, eră dicționarul A- cademiei române de Laurian și Massim, Bucuresci 1871 pune cuvântul între cuvintele străine din glossariu, apoi se încercă a-l derivă dela francescul „claque“, celt. „claq“, angl. „clack“ : aplaus, batae in palme, sgomot mare ce face cineva; dar amèndoue aceste etimologii a dicționarelor românesci nu sînt corecte, pentru că în- țelesul logic le stă in contră.

Noi credem a fi aflat etimologia cuvântului in „cal- ca“ italianesc, care insamnă : o mulțime imbuldătoare de òmeni; gedränge von menschen germ. Adverbiul italia- nesc „a calcă“ insamnă : cu mulțimea; haufenweise germânesce, chiar precum òicem și noi : cu claca (am lucrat câmpul), și se subînțelege : cu mulțimea adunată de òmeni. Din „calca“ ital. prin metatesa lui „cal“ in „cla“ se forméză „claca“ și contra acestei etimologii, nu stă nici forma nici conceptul cuvântului. In Saura : Vocabolario catalana-castelana, Barcelona 1859 pag. 76 aflăm „claca“ pentru : verbosidad span., geschwätzig- keit germ. In Porru : Dizionario sardu-italianu, Casteddu 1832 pag. 149 aflăm „calca“ și „cracca“ pentru : trup- pa digenti strimta, adecă : trupa de popor astrinsă. In limba italiénă după Sergent : Grande dizionario italiano- francese, aflăm „crocchio“ pentru : adunanza di piu persone, messesi insieme per discorrere ital., adecă : a- dunare de òmeni strinși la olaltă spre a stătui. In Du Cange : Glossarium mediae et infimae latinitatis, Pari- sis 1840—50 tom. II pag. 610 aflăm „coroaca“ : opera quam dominis ex lege vel consuetudine subditi prae- stare tenentur lat., adecă : lucru, care trebuie după lege sèu in datină să implinescă supușii domnului de pământ. Du Cange provòcă și pe „corvata“ de asemene înțeles, care este „corvée“ (frohdienst) fr. Ací este

evident, cumcă „coroaca“ latinității evului de mijloc, este formațiune din „calca“ prin „cracca“ sardinesc, cu intercalarea unui „o“ in prima silabă între „c“ și „r“.

Deci este documentat, cumcă cuvântul „claca“ nu se pòte derivă din „tlaka“ al limbelor slave. In cas mai favorabil este „tlaka“ și „calca“ numai o dinamică omogenă desvoltare in limbele slave și romane, și in acest cas ar fi „tlaka“ o desvoltare din „tlaciti“, chiar ca „calca“ din „calcare“ ital., la care logică ne îndrep- tătesce și semnificațiunea verbului italianesc „calcare“ față cu verbul „tlaciti“ al limbelor slave, numai cât in „calca“ ital. este conceptul unei „adunări de òmeni“ mai espres, de cât in „tlaciti“ al limbelor slave. Dar precum mai sus vèdurăm, chiar conceptul cu „ntu“ni italianesc „calca“ se recere la etimologia cuvântului „o- mânesc.

(Incheierea va urmă.)

Simeon Manguica.

Doine din Ardeal.

— Din părțile Solnoc-Dobâca. —

XI.

Cântă păsèruica 'n las,
Móre mândrul de nêcas,
Nici il iubesc, nici il las;
Cântă păsèruica 'n vie,
Móre mândrul de mârîie,
Că el nu-mi pré place mie.

XIII.

Bată-te, bădică, bată,
Diua de mâni și delaltă;
Cercul de pe lângă luă
Și dragostea mea cea bună,
Cercul de pe lângă sóre
Și dragostea-mi ardětóre!

XIV.

Cum nu-i doral mare câne,
Că vine sèra la mine,
Și me ia de sub suori
Și me duce 'n șeșetori,
Unde-s fete și feciori!?

XV.

Du-te dor, până-i nor,
Până la badea luon
Și de li-i află durmînd,
Ia-i dorul și-l bagă in sin!

XVI.

Du-te dor și nu veni,
Sè vèd cine te-a dori?
Du-te dor și nu 'nturnă,
Sè vèd cine te-a cercă?

XVII.

Plînge pământul sub mine,
De dorușul òre-cine...
Și eu plîng deasupra lui,
De dorușul òre cui...

Istoria unei sărutări.

La începutul secolului acestuia eră un tiner studinte, sosit de curând la Upsala, fiul unei văduve sărace, care se preumblă cu câți-va din tovarășii lui dela universitate într'o grădină publică in o duminică dimineața.

Pe când se preumblau veseli, găsiră pe aleiă, venind spre ei, pe fiica directorului universității, o tinără personă foarte bună și romosă, care mergea la biserică cu guvernanta.

D'odată fiul văduvei dișe :

— Sânt incredințat că acésta jună fétă are sē-mi dea o sărutare.

Tovarășii lui începură să ridă, și unul din ei, un studinte foarte avut, respunse :

— Dar asta e cu neputință. Ești cu totul străin pentru ea și ai voi... și încă într'un loc public... E're absurd sē te gândesci la una ca asta.

— Dar sânt sigur de ceea ce susțin, — dișe celalalt.

Studentul cel avut, atins de aceste cuvinte, oferi sē se prindă in o sumă foarte mare, fiind sigur că săracul seu tovarăș nici nu va cuteză sē se incerce la o asemenea aventură.

— Țin prinsorea, — dișe studintele cel sărac.

In momentul pe când juna fétă și cu guvernanta sa treceau pe dinaintea grupului tinerilor, studintele nostru se despărți de ei și urmă pe cele doue femei; la deuce pași mai departe, se adresă cu politetă și ele se opriră; apoi într'un mod modest și franc dișe fiicei directorului :

— Depinde cu totul de Fräulein (domnișóra) d'a-mi face o avere.

— Cum asta? — intreabă ea uimită.

— Sânt un studinte sărac, fiul unei văduve. Dēcă Fräulein consimte a-mi da o sărutare, voi câștigă o mare sumă de bani, in urma unei prinsori ce-am făcut, care-mi va permite sē pot sē-mi urmez studiile și va scăpă pe biéta mea mamă d'atâta grige.

— Dēcă isbânda și fericirea dtale depinde d'un lucru atât de mic, — respunse fétă nevinovată, — îți acord cererea ce-mi faci.

Și, roșind puțin, i dete o sărutare întocmai ca unui frate.

Fără sē se gândescă câtu-și de puțin, intră in biserică, unde se rugă lui Dumnezeu cu tótă inima, și, întorcându-se acasă, istorisi tatălui seu ceea ce se întâmplase.

In ziua următoare directorul chemă pe cutezătorul studinte, nerăbdător sē scie cine a putut sē facă o asemenea cerere fiicei sale.

Infățisarea modestă a studintelui il impresionă foarte mult in modul cel mai favorabil. Ascultă istoria lui, și studintele i plăcū atât de mult in cât il invită sē prândescă de doue ori pe săptămână la castel.

Aprópe un an in urmă juna fétă luă de soț pe acest studinte. El făcū din ea o soție fericită și onorată de toți, căci este astăzi unul din cei mai renumiți filologi svedezi.

Așá spune tradițiunea.

Dar și dēcă nu va fi avënd nici un fond real, putem constatá că : Si non e vero, ben trovato!

Amicele.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 613. —

Autorul ilustrațiunii din nr. de față este Makart, atât de bine cunoscut prin tablourile sale de colóre realistică.

Predilecțiunea de frunte a lui Makart este a zugrăvi femeii. Figurile lui femeiesci nu sēmănă cu femeile pline de viétă și de corpolență ale lui Rubens, sēu cu cele ale lui Palma, Tizian și Veronese, pline de grații linisnite. Femeile lui ne infățiséză o adevărată specie modernă de femei, subțirele, svelte, nervoase.

Blondina și bruneta din acésta ilustrațiune, cari aplécă spre olaltă confidențial, ședënd in parc, converséză intim.

De sigur despre aventurile lor cele din urmă.

I. H.

Bonbone.

Eroii unei fete logodite.

Un tiner logodit de curând se duse sē-și vedă logodnica, și fu primit de mama ei care i dișe, după ce-i făcū politetele obicnuite :

„Vino in grădină; avem sē surprindem pe Elisa, care cred că citește in acest moment pe „Paul și Virginia“. A!... éc-o pe acea bancă... este atât de absorbită in cât nu ne mai aude... Cât se intereséză de eroii ei... vedi cum oftéză!... ochii i sânt plini de lacrimi... Ah! acésta scumpă copilă este simțirea in personă!

„Scumpa copilă“ rădică capul și lasă sē-i cadă cartea; logodnicul o rădică și privirea i cade pe titlul: „Anuar militar!“

Tablou!

*

Maxime persane.

„Acela care n'are avere, n'are credit;

„Acela care n'are o femeia supusă, n'are odihnă;

„Acela care n'are copii, n'are putere;

„Acela care n'are rude, n'are sprigin;

„Dar acela care n'are nimic din tóte acestea, trăesce lipsit de ori ce grigă.“

*

Ce gândesce o femeie măritată.

1) Că la 16 ani eră cât se póte de frumoasă; 2) Că i s'au făcut multe cereri in căsătorie, sēu i s'ar fi putut face dēcă ar fi vrut; 3) Că tóte prietenile ei sânt mai bētrâne de cât spun; 4) Că la urma urmelor are o inimă nu se póte mai bună; 5) Că prē mult se ocupă lumea de frumusețea dnei X. sēu a drei Y.; 6) Că bărbatul ei n'ar fi făcut réu sē-i asculte totdeuna sfaturile sale; 7) Că sócră-sa are multe părți rele; 8) Că copiii ei sânt mai frumoși de cât ai dnei Z.; 9) C'ar da mult sē scie dēcă bărbatu-seu se duce totdeuna unde spune că se duce; 10) Că tóte fetele bētrâne sânt in adevēr vrednice de plans.

*

Citit într'un album.

O personă póte spune ori-ce. Inșē trebuie sē fie inaintea unor ómeni de spirit și după evantaliul seu.

*

E vorba de un tiner diplomat desemnat pentru un post insemnat.

Acum câteva țile se discutau, într'un salon, meritele sale :

— El, — dișe comitesa de C., — tace in șese limbi.

Literatura și arte.

Din Analele Academiei Române s'au publicat următoarele memorii și notițe, și se află de vânzare la librăria Socec și Comp: 1) „Vieta și operele lui Petru Maior“, discurs de recepțiune al dlui A. M. Marienescu și răspunsul dlui V. A. Urechia. P. 1 leu 20 bani. — 2) „Mănunchiu din manuscrisele lui G. Săulescu“. Raporturi de dnii S. Fl. Marian, N. Ionescu, T. Maiorescu, și Iacob Negruzzi. 60 bani. — 3) „Expozițiunea dela München“ din anul 1882, de Em. Bacaloglo. 20 bani. — 4) „Despre icônele miraculoase dela Athou de provenință română, de episcopul Melchisedec. 20 bani. — 5) „Raport asupra călătoriei la ruinele Sarmisegetusei și a informațiilor adunate la fața locului“, de George Barițiu. 30 bani. — 6) „Prophylaxia Pelagrei“ de dr. I. Felix. 50 bani. — 7) „Dare de semă asupra congresului al patrula internațional de igienă ținut la Geneva in luna septembrie 1882“, de dr. I. Felix. 40 bani.

Pictorul Henția in Berlin. Artistul nostru din Bucuresci, dl Henția, al cărui portret s'a publicat in anul curent al foii noastre, a atras atențiunea și la Berlin. Etă ce se scrie de acolo „Românului“: De vr'o săptămână și mai bine lumea berlinesă se grămădesce după și s'era necontentin dinaintea magazinului de pictură al dlui Rosenwald de pe bulevardul „Supt Tei“, ca să privescă și să admire „Păstorul român“, depins de cunoscutul și distinsul pictor dl Henția. Espus in primul loc, in mijlocul altor tablouri eșite de sub penele celebre germane, „Păstorul“ dlui Henția, prin eleganța, precisiunea și gustul, cu care este lucrat, atrage privirile trecătorilor, er prin veritatea trăsurilor espunerii face pe românul pribeg să vizeze acele figuri sănătoase, vesele și inteligente, ce se observă prin văile munților noștri. Ochii sei negri au o espresiune viuă, însă liniștită: ei se par a privi cu mulțămire la oile ce pasc in depărtare. Figura are o infățișare acusată românească, ce se distinge dintr'o mie. Blandetea și inteligința sunt depinse pe această figură cu o mână intr'adever de maestru. Mulțămirea sufletescă reiese din ochii și atitudinea „Păstorului“. Cu mâna stângă, care lasă să se vedă măneca unei cămăși țărănesci, ține ciomagul păstoresc; mâna dreaptă i este ascunsă sub sarică sa cusută cu fluturi.

„Hermann și Dorotea“ românesce. Renumita scriere a lui Goethe va eși in curând și in traducere liberă românească, făcută de dl Constantin Morariu. Dl N. F. Negruț s'a oferit generos a purtă toate spesele edițiunii și astfel toți banii ce vor intra pentru această lucrare, se vor intrebuiță spre scop filantropic. Acest scop este cel promoveat de Societatea „Școlă română“ din Bucovina, care face școli acolo și in deosebi școli de fete, căci in totă Bucovina nu se află nici o școlă românească de fete. Prețul de prenumerațiune 65 cr., este a se trimite la cancelăria Negruț in Gherla.

Bătăliile vieții, Sergiu Panine, de Georges Ohnet, a trei-deci și doua edițiune; traducere din limba francesă de V. C. Radovitz a esit de sub tipariu la Bucuresci. Volumul I și II costă 4 lei. Romanul este foarte plăcut și instructiv.

A treia edițiune. Din „Călimdarul lui Păcala“ pe anul 1884 a trecut și edițiunea a doua și astfel s'a dat la lumină edițiunea a treia. Acesta cuprinde, afară de partea serioasă călimdaristică, turgurile de țară, scala de timbru, și o bogată lectură umoristică, ilustrată cu 26 de caricaturi. Prețul unui esemplar e 40 cr., dar mai puține decât 5 esemplare nu se espedeză pe poștă. Se află de vânzare la administrațiunea „Familiei“ in Oradea-mare. Colectanții primesc după 10 esemplare un rabat. — Dnii cari au primit esemplare in comisiune, sunt rugați a ne trimite prețul lor séu a ne innapoiă cele nevândute.

C e e n o u ?

Carmen Sylva, care a trimis cunună pe monumentul lui Petőfi, a fost aleasă unanim membră onorariă a Societății literarie beletristice Petőfiane din Budapesta.

Hymen. Dl Constantin Roza, teolog absolut al diecesei aradane, la 1/13 decembre ș-a fidanțat de fiitoare consortă de domnișora Sidonia Secheșan din Șiria, comitatul Arad.

A patra întrunire literară in Brașov s'a ținut joi in 8/20 decembre. Cu asta ocaziune a vorbit dl profesor Ioan Popea despre greșelile mai mari ce se fac in crescerea copiilor. Apoi s'au cetit poesii de Bolintinian și Alecsandri. In sfârșit s'a cetit comedia „Cucon Leonida“ de dl Crăgiali. A cincea întrunire s'a ținut joi in 15/27 decembre.

In Bucovina, precum ni se scrie dela Putna, in opiniunea publică actualminte se află mare agitațiune. In luna lui septembrie se ținū in Cernăuți conferința invetătorilor din țară; in prima ședință luă cuvântul și invetătorul român George Brăilean și incepū să vorbescă românesce; dar președintele, inspectorul școlilor mijlocii și normale, dl Wisluzil, sună clopoțelul și poști pe invetătorul să vorbescă in o limbă ce și dsa pricepe. Invetătorul Brăilean i response: Cu părere de rău ved, că tocmai dl inspector al școlilor din țară nu știe românesce, cu tôte că mai tôte școlile din Bucovina sūnt românesce! Președintele sună și a doua oră și sili pe orator să tacă. Cei mai mulți dintre invetătorii presinți erau români, dar nici unul nu se redică să spriginescă pe connaționalul lor. Inșe președintele vedând, că n'a purces corect, lăsă ca un invetător armean să facă propunerea ca de acuma inainte să se pōtă vorbi in limba germană, română și rutenă. Propunerea se admise la vot, votară 22 in contra unuia. Acest unul — precum ni se constatēza — este cassar la societatea pentru cultura și literatura română. De necrețut.

Școlă română. Sub această numire s'a inființat in Bucovina la Sucēva o societate culturală română, cu scopul de a supraveghiă și sprigină educațiunea română prin școlile din țară. Numita societate posedē deja un fond de 18,000 fl, dăruit de Mecenatele român boeriul Popovici din Stroesci. Deie Dumneșeu, ca tôte ideile insulețitoare ale junei Societăți să fie imbrățișate cu căldura necesariă unci vieți durabile. Inflorind educațiunea națională, se va nălță și românismul decădūt in Bucovina!

Societatea academică „România Jună“ din Viena in ședința sa din 5 decembre a. c. s'a constituit de nou, alegēndu-și comitetul pe anul administrativ 1883/4 in următorul mod: Președinte stud. med. Iuliu T. Mera, vice-președinte stud. med. Pompeiu German, secretari: stud. jur. Stefan Petroviciu, stud. techn. Aurel Diacon, cassar stud. techn. Aurel Cupșa, controlor stud. med. Emanoil Doctor, bibliotecar Iosif Turc, econom Nicolau Maxim. In comisiunea literară s'au ales următorii: Drd med. Emiliu Codru-Drăgușanul, stud. med. Alesandru Popa, stud. med. Valeriu Telescu, stud. med. Victor Roșca, stud. med. Enea Nicola, er in comisiunea revedēțore: Drd med. Gabriel Dobrean, stud. techn. Cornel Roman, stud. jur. Valeriu Petcu.

Societatea studinților din Năsēud dela gimnasiul rom. gr. c. „Virtutea Română Rediviva“, și-a inceput activitatea pentru anul curent scolic, sub conducerea dlui profesor dr. Constantin Moșiil. In ședința de reconstituire cu data 2/12 st. n. a. c. și-a ales biroul cu următorul mod: președinte Georgiu Cosibuc st. cl. VIII; vice-președinte Teodor Oltean st. cl. VII; notar Ioan Popescu st. cl. VIII; bibliotecar Georgiu Șandor st. cl. VIII; cassar Octavian Harșan st. cl. VII și controlor Iacob Popa st. cl. VII.

Serbarea Vulcan la Beiuș. Societatea de lectură a tinerimei dela gimnaziul din Beiuș a serbat și în anul acesta, la 25 decembrie st. n., aniversaria morții fericitului episcop Samuil Vulcan, fondatorul aceluia institut de cultură. Această serbare, o ședință publică, a fost bine cercetată de publicul beiușan fără deosebire de naționalitate. Pograma fu următoarea: 1) „Frisch in's Feld“ de Ioan Strauss, executată de corul instrumental, sub conducerea prof. Aug. P. Balaș. 2) „Cuvânt de deschidere“ rostit de conducătorul societății Vasiliu Ștefanica prof. 3) „Cântec românesc“ executat de corul vocal, sub conducerea prof. Ioan Butean. 4) „Sila“ poezie de V. Alecsandri, declamată de Vasiliu Papp stud. VII cl. 5) „Vivandiera“ din opereta „Paracliserul“, executată de corul instrumental. 6) „Columbus“ poezie de Fr. Schiller, declamată de Gal. Cosma st. cl. VII. 7) „Ca și leutropul“ executată de corul vocal. 8) „Horatii Flacci Carmen Seculare“ decl. de Inoc. Bogdan st. de VIII cl. 9) „Aurora“ executată de corul instrumental. 10) „Wálesi bárdok“ poezie de I. Arany, declamată de Ioane Albu stud. de VIII cl. 11) „Vorbă multă“ executată de corul vocal. 12) „Sigilul negru“ poezie de Ionuța Bădescu, declamată de Ilariu Baroș stud. de VII cl. 13) „Vialitatea“ polca de A. B. executată de corul instrumental. 14) „Cuvânt de închidere“ rostit de conducătorul societății. 15) „Adieu dela Beiuș“ după F. N. de A. B. executată de corul instrumental.

Sciri bucurescene. Societatea „Concordia Română“ a reneput seratele sale; dl C. Trotean, profesor de economiă politică al școlii comerciale din București, a ținut primul discurs. — *La Galași* se va da un bal, din al cărui folos jumătate va fi destinat pentru vânzarea nefericitului poet Eminescu. — *Societatea filarmonică „Lira“* va da în duminica viitoare o serbare pentru a doua aniversare a existenței sale. — *Comisiunea bugetară a parlamentului* a respins hotărârea subcomisiunii d'a se desființa facultatea de medicină a universității din Iași și d'a se creă în locu-i o școală politehnică. — *In teatral Național* s'a dat marți o reprezentațiune extraordinară, organizată de comitetul pentru facerea bustului poetului Bolintinian, spre a se constitui un fond pentru turnarea în bronz a acestui bust. Cu asta ocaziune se jucă piesa tradusă: „Bastardul“. — *Patronul liceului St. Sava* s'a serbat în săptămâna trecută, luni, oficiându-se un serviciu religios, după care urmă o disertațiune a profesorului Bian asupra mitropolitului Dosofteiu, o scurtă cuvântare a directorului Ananescu și o improviatiune ministrului Aurelian. — *Dl ministru Aurelian* a supus a aprobării consiliului de ministri un proiect de lege pentru crearea unui institut politehnic la Iași, care va cuprinde următoarele secțiuni: geniu civil, arhitectură, mecanica agricolă și industrială, chimia industrială, agricultura și silvicultura.

Diamantele dnei Patti. „Curierul Statelor-Unite“ dă amănuntele următoare în privința giuvaerurilor renumitei cântărețe, care se află în acest moment în Statele-Unite: Dna Patti se dice, că are diamante și petre prețioase pentru 200,000 dolari, ceea ce-i pricinuesce cea mai mare grige. Astfel, când dna Patti ese din casă, nu poartă mai de loc giuvaeruri, de temă să nu fie atacată séu să espună viața vizitului trăsorei sale. Când trebuie să cânte la Academie, de exemplu în „Traviata“, unde în întieul act poartă un colan de turcose unic în lume, se vede plecând dela otelul Windsor, aprópe c'o jumătate de oră mai nainte de reprezentațiune, patru ómeni misterioși ducând o cutie nu mai puțin miste-

riósă: acești ómeni se urcă într'o trăsură și merg în gónă la Academie, unde intră prin intrarea artistilor și așteptă cu cutia dinaintea ușei dnei Patti. Acești patru ómeni sânt plătiți de dna Patti, și cutia pe care o duc ș-o supraveghează conține giuvaerurile renumitei diva. După ce dna Patti s'a îmbrăcat, i se trece cutia cu giuvaeruri prin deschidutura ușei: îndată ce ese din loje, împodobită cu diamantele sale, cei patru ómeni stau între culise și nu perd din vedere pe dna Patti cât timp ea stă pe scenă. Indată ce a intrat în loja sa, își scóte giuvaerurile și le pune în cutie, care este din nou incredințată celor patru păzitori. Aceștia se urcă în trăsură, iau drumul spre otelul Windsor, și depun în ea de fer a otelului prețioasa cutie, de unde nu se mă scóte de cât la reprezentațiunea următoare, cu același ceremonial.

Necrolog. *Lira Balaș*, fiica dlui George Balaș, director de poliție în Hațeg, a încetat din viață la 17 decembrie st. n. în flórea vieții sale. Adormita a lăsat în cel mai profund doliu pe iubiții sei părinți, pe surorile Mina măritată Raț și Irina și pe alte rude, prietene și cunoscuți. — *Isidor Borha*, unicul fiu al dlui avocat Sava Borha din Hațeg, a repausat la 14 decembrie, lăsând în doliu pe părinții sei, pe moșul seu protopresbiterul Ioan Raț și pe numeroși consăngeni.

Logogri f

de Maria Danilă.

Din următoarele 26 silabe:

Va, ir, ca, mic, av, lan, sa, a, ni, ros, mo, ru, de, rei, nord, el, ram, li, san, il, cop, so, lut, sii, ba, a; sé se formeze 11 cuvinte, a căror litere inițiali cetite de sus în jos sé dee numele sub care figureză o mare poetă și literată cunoscută la tóte națiuni; ér cele finali, cetite din jos în sus sé dee numele și conumele unei poete române atât de plăcută.

Însemnătatea cuvintelor:

1) Un oraș în Ungaria. 2) Un rege Româno-Bulgar. 3) Un scriitor român. 4) Un instrument optic. 5) Un riu în Germania. 6) O parte a universului. 7) Un nume bărbătesc. 8) Un popor ce s'a luptat și se luptă pentru libertate. 9) O specie de pământ din care se fac vase. 10) Numele la o flóre frumoasă. 11) Numele la o persoană biblică.

Terminul de deslegare e 9 ianuarie. Ca totdeauna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea logogrifului din nr. 41 este: „Tălcerea“.

Deslegare bună n'am primit dela nimene.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	st. n.		Numele sântilor și sərbătorile.	Sórele resare	Sórele apune
	v.	n.			
Duminică	18	30	Mart. Sevastian	7 36	4 27
Luni	19	31	Mart. Bonifatie	7 36	4 32
Marți	20	1	Mart. Ignatie	7 36	4 33
Mercuri	21	2	Mța Iuliana	7 35	4 33
Joi	22	3	Mța Anastasia	7 35	4 34
Vineri	23	4	10 Martiri d. Krit	7 35	4 35
Sâmbetă	24	5	Mța Eugenia	7 35	4 36

Proprietar, redactor respunđător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală.